



Türk Tabipleri Birliği

— Turkish Medical Association —

PANDEMİ BÜLTENİ #4

SAĞLIK BÜTÇESİNDE YOK SAYILAN TOPLUM SAĞLIĞI

2020 yılı tüm dünyayı etkileyen COVID-19 salgını nedeniyle özellikle sağlık alanında diğer yıllardan çok farklıdır. Salgınla mücadele koruyucu ve kamusal bir sağlık politikası ile olur. Toplum sağlığı, Sağlık Bakanlığı'nın öncelikli görevidir, bütçeden yeterli kaynak ayırmanın yanında insanların refah düzeyini artırmak da diğer bakanlıkların sorumluluğundadır. Bu nedenle 2021 yılı bütçesinin veya en azından Sağlık Bakanlığı bütçesinin önceki yıllardan farklı olarak salgın koşullarına göre düzenlenmesi gerekirdi.

Sağlık Bakanlığı 2021 yılı bütçesi 77 milyar 615 milyon TL olarak belirlenmiştir. Görünürde geçen yıla göre yaklaşık %32'lik bir artış olmasına rağmen 2020 yılı için %14,6 olarak kaydedilen enflasyondan arındırıldığında gerçek artış %15'e denk düşmektedir. 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi teklifinde Sağlık Bakanlığı'nın oranı %5,7'dir. 2021 yılı ocak ayında dolar bazında 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi 2020 yılına göre %17 daha azdır. Dövizin son günlerdeki hızlı artışı göz önüne alınırsa bütçedeki kayıp çok daha fazla olacaktır.

2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi'nde Sağlık Bakanlığı'na öngörülen 77 milyar 615 milyon 519 bin TL bütçenin kullanım tercihlerine baktığımızda; Sağlık Bakanlığı'nın pandemiye rağmen salgınla mücadelenin en önemli kısmı olan koruyucu sağlık hizmetlerine 19 milyar 48 milyon 950 bin TL (%25) ödenek ayırırken, tedavi edici sağlık hizmetlerine 54 milyar 633 milyon 632 bin TL (%69) ile en fazla ödeneği ayırdığını görüyoruz. Sağlık Bakanlığı'nın 2021 yılında şehir hastaneleri için ayırdığı tutar, beklenildiği gibi, bütçenin büyük kısmını oluşturmaktadır. 2021 yılı için bu tutar 16 milyar 392 milyon TL'ye çıkmıştır. Bu ise bütçenin 1/5'inin sadece 13 şehir hastanesinin kira ve hizmet bedellerine ayrılan payıdır. Kamuoyunun daha sağlıklı bilgi edinmesi için aynı zamanda Sağlık Bakanlığı'nın bütçe giderlerinin kaydına dair yapılan değişikliklerin gözden geçirilmesi gereklidir. Sağlık Bakanlığı aşı ve ilaç şirketlerine ödenen bedelleri, müteahhitlik şirketlerine şehir hastanelerinin kira ve hizmet bedelleri olarak ödenen miktarı ayrıntılarıyla açıklamamaktadır. Bütçeleştirilmede yapılan değişiklik sonrasında bu harcamaların kamuoyu tarafından takip edilmesi son derece zorlaştırılmıştır.



Türk Tabipleri Birliği

_____ Turkish Medical Association _____

Mevcut durumda ödeneklerin neredeyse dörtte üçü tedavi edici hizmetler adı verilen ve sağlıkta ticarileşme ve metalaşmayı da içeren hizmetlere ayrılmıştır. Koruyucu sağlık hizmetlerine ayrılan ödenek ile tedavi edici sağlık hizmetlerine ayrılan ödenek arasındaki bu çarpıcı fark, pandemi deneyimine rağmen Sağlık Bakanlığı'nın kamu yararını, işçiyi, emekçiyi, işsizi, yoksulu, dar gelirliyi, emekliyi koruyan değil; küresel sermayenin, iktidar yanlısı şirketlerin çıkarlarını gözeten neoliberal sağlık politikalarını özetle Sağlıkta Dönüşüm Programı'nı sürdüreceğini göstermektedir.

COVID-19 pandemisinde gördüğümüz gibi tüm ülkelerde sağlık sistemi çökme aşamasına gelmiştir. Salgın tüm dünyada yoksul, işçi veya işsiz, emekçi, geliri düşük insanları çok daha fazla etkilemiştir. Ülkemizde de başta işçiler olmak üzere düşük gelirli emekçi kesimler sağlıksız koşullarda, uzun saatler, yoksulluk ve açlık ücreti düzeyinde çalışmak zorunda kalmış, yüksek enflasyon yüzünden gıda güvenliği olmadan, eksik beslenme, kötü barınma koşullarıyla birlikte daha sık ve kolay hastalanıp, haliyle pandemiden de öncelikli etkilenmiştir. Toplum sağlığı, Sağlık Bakanlığı'nın öncelikli görevidir. Pandemi ancak koruyucu ve kamusal bir sağlık politikası ile önlenir. Bu nedenle 2021 yılı bütçesinin veya en azından Sağlık Bakanlığı bütçesinin önceki yıllardan farklı olarak pandemi koşullarına göre düzenlenmesi gerekirdi. Bugüne kadar Sağlık Bakanlığı bütçesine pandemiyle ilgili ek bir bütçe konduğu kamuoyu ile paylaşılmamıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun her yıl açıkladığı sağlık harcamaları istatistikleri 2020 yılı verileri henüz açıklanmamıştır. Geçtiğimiz yıl açıklama tarihi Aralık 2021 olarak değiştirilen sağlık harcamaları istatistiklerinin daha yakın bir tarihte ve pandemi sırasındaki önlemlerin etkilerine dair bilgilerle zenginleştirilerek bir an önce açıklanmasında fayda bulunmaktadır.

COVID-19 pandemisi bize bu gibi salgınların içinde yayıldıkları toplumsal koşullardan bağımsız anlaşılamayacağını, hastalığın yayılmasını kontrol edebilmek için viral bulaşma yollarını kesmenin yeterli olmadığını, salgınla mücadelenin kamusal ve koruyucu sağlık hizmetleriyle olabileceğini, kâr ve rant odaklı neoliberal sağlık hizmeti anlayışından vazgeçilmesi gerekliliğini acı bir şekilde göstermiştir.

Mevcut kapitalist sistemin doğaya orantısız müdahalesi nedeniyle yeni pandemilerin devamı olacağı da öngörülmektedir. Bu nedenle toplum sağlığı için Sağlık Bakanlığı'nın politikalarının kentleşmeden tarıma, çevre temizliğinden üretim ilişkilerine kadar müdahil olacak bir yapıya büründürülmesi gerekmektedir. Ayrıca yaşanması muhtemel yeni salgınlara karşı da ayrı salgın bütçe kalemi oluşturulmalıdır.



Türk Tabipleri Birliği

Turkish Medical Association

COVID-19 pandemisi sürecinde aşı temininde yaşanan kriz Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın iflas ettiğini gösteren bir örnektir. Bilindiği gibi bir zamanlar ülkenin her türlü aşı gereksinimini karşılayan Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsü, 2 Kasım 2011 tarihinde, Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde kapatılmış ve sonuç olarak bugün ülkemiz, gerek grip ve pnömokok aşularının temininde gerekse COVID-19 aşularının geliştirilmesinde dışa bağımlı hale getirilmiştir. Kendi aşımızı üretebilecek durumdan aşı için sıra bekler duruma gelmiş olmamız çok acıdır.

Sağlık hizmetlerinin bütçeleştirilmesine bakıldığında 2021 yılında Sağlık Hizmetlerine İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri'nin hızlı artışı görülmektedir (Tablo 1). Bu kalem Bütçe Kılavuzu'nda şöyle tanımlanmaktadır: *“(i) Sağlık ile ilişkili uygulamalı araştırma ve deneysel geliştirme çalışmaları yürüten devlet kurumlarının idaresi ve işletilmesi, (ii) Araştırma enstitüleri ve üniversiteler gibi, devlete bağlı olmayan organlar tarafından gerçekleştirilen, sağlıkla ilişkili uygulamalı araştırma ve deneysel geliştirme çalışmalarını desteklemek üzere verilen hibeler, krediler ve sübvansiyonlar.”*

Salgın sırasında bu kalemdeki olağan dışı artışın çeşitli araştırmaların desteklenmesi için mi verildiği ve bu araştırmaların ya da “deneysel geliştirme” çalışmalarının muhtevası ve ayrıntıları kamuoyuyla paylaşılmalıdır.

Fonksiyonel Sınıflandırma Tablosu (Bin TL)	2019	2020	2021 (4 ay)	2019 Nisan	2020 Nisan	2021 Nisan
VII-SAĞLIK HİZMETLERİ	51.197.947	68.582.914	30.050.095	4.460.022	5.620.968	7.144.655
Tıbbi Ürünler, Cihaz ve Ekipmanlara İlişkin İşler ve Hizmetler	84.511	87.326	32.671	6.888	6.003	7.299
İlaç ve İlaç Benzeri Ürünlerin Temini Hizmetleri	84.511	87.326	27.797	6.888	6.003	6.202
Diğer Tıbbi Ürünler			4.874			1.097
Ayakta Yürütülen Tedavi Hizmetleri	9.485.945	10.659.737	3.815.254	822.107	832.110	976.136
Genel Poliklinikler	9.215.627	10.420.173	3.788.435	764.832	819.658	966.293
Dişçilik Hizmetleri	55.231	71.535	26.819	5.027	12.276	9.843
Yardımcı Sağlık Hizmetleri	215.087	168.029	0	52.248	176	0
Hastane İşleri ve Hizmetleri	28.667.580	40.125.691	21.102.856	2.623.026	3.704.715	5.233.198
Genel Hastane Hizmetleri	28.640.556	40.100.915	21.091.319	2.620.542	3.702.484	5.230.496
İhtisas Hastaneleri Tarafından Verilen Hizmetler	27.024	24.776	11.537	2.484	2.231	2.702
Sınıflandırmaya Girmeyen Hastane İşleri ve Hizmetleri	0	0	0	0	0	0
Halk Sağlığı Hizmetleri	12.189.988	16.571.110	4.904.121	988.449	1.057.974	918.861
Sağlık Hizmetlerine İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	205	388	17.820	13	21	4.721
Sağlık Hizmetlerine İlişkin Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri	205	388	17.820	13	21	4.721
Sınıflandırmaya Girmeyen Sağlık Hizmetleri	769.718	1.138.662	177.373	19.539	20.145	4.440
Sınıflandırmaya Girmeyen Sağlık Hizmetleri	769.718	1.138.662	177.373	19.539	20.145	4.440

Tablo 1 – Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü



Türk Tabipleri Birliği

_____ Turkish Medical Association _____

Pandemi sürecinde Sağlık Bakanlığı gerek tetkik (test kiti), gerek tedavi ve gerekse aşı sürecinde şeffaf bir politika uygulamamıştır. Sağlık Bakanlığı'nın aşağıdaki soruları yanıtlaması gerekmektedir:

- TTB olarak pandemi için önerdiğimiz şekilde bütçeye ek bir ödenek ayrılmış mıdır?
- Test kitleri için bugüne kadar hangi firmalarla anlaşma yapılmıştır? Ne kadar ücret ödenmiştir?
- Tedavide kullanılan ilaçlardan Hidroksiklorokin ve Favipravir kaç milyon kutu alınmıştır? Hangi firmalarla anlaşma yapılmıştır? Ne kadar ücret ödenmiştir? Hidroksiklorokin Mayıs 2020'den itibaren Dünya Sağlık Örgütü'nün tedavi algoritmasından çıkarıldığı halde Mayıs 2021 tarihine kadar neden kullanılmıştır? Bu tedaviden kaç kişi kalp rahatsızlığı geçirmiştir ve kaç kişi vefat etmiştir? Bu gereksiz tedavide Sağlık Bakanlığı ne kadar zarar etmiştir?
- COVID-19 aşısı için hangi firmalarla sözleşme imzalanmıştır? Kaç milyon doz aşı alınmıştır? Hangi firmaya ne kadar ücret ödenecektir?

Türk Tabipleri Birliği Pandemi Çalışma Grubu